

УДК 796.03.7:368.1:59.06

С. М. БУЛАХ

кандидат юридичних наук, доцент
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА ЯК НОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНСТРУКТОРІВ З АТЛЕТИЧНОЇ ГІМНАСТИКИ

У статті розглянуто аспекти професійної підготовки майбутнього інструктора з атлетичної гімнастики в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу. Розкрито важливість впровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій у сферу вищої освіти; подано компоненти інформаційно-освітнього середовища; розкрито поняття “інформаційно-освітнє середовище”. Вказано, що інформаційна підтримка функціонування різних напрямів діяльності навчальних закладів є важливим розділом інформатизації освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, майбутні інструктори, атлетична гімнастика, інформаційно-освітнє середовище.

Особливе місце серед засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), здатних знайти своє використання у сфері підготовки фахівців, посідає Інтернет з його ресурсами та послугами. Виникнувши як засіб для обміну інформацією, Інтернет сьогодні є віртуальною територією, на якій активно продають і купують, рекламують і оплачують товари та послуги, користуються можливостями інтернет-банкінгу, інтернет-освіти тощо. Проблему професійного розвитку інструкторів з атлетичної гімнастики в інформаційно-освітньому середовищі вищого навчального закладу характеризують виявленям чинників, що сприяють зростанню ефективності процесу становлення особистості студентів на етапі професійної освіти в умовах інформатизації суспільства. Використання ресурсів і послуг Інтернету для підготовки майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики має виключне значення, оскільки вони забезпечують можливість реального спілкування, надають доступ до автентичних матеріалів і величезної кількості навчальних ресурсів у текстовому, аудіо- та відеоформатах [2]. У контексті підготовки фахівців це дає змогу використовувати інтернет-середовище як нову інформаційно-комунікативну технологію. Тільки за допомогою Інтернету можна створити справжнє інформаційне середовище й визначити завдання формування потреби в студентів у вдосконаленні знань і професійних навичок.

Мета статті – розкрити важливість упровадження інформаційних і телекомунікаційних технологій у сферу вищої освіти.

У науково-методичній літературі останніх років з'явилася велика кількість публікацій, присвячених освітнім можливостям інтернет-ресурсів найрізноманітнішого призначення (М. Бовтенко, С. Михайлов, І. Смо-

ляникова, Т. Bayer, С. Meskil та ін.). Сьогодні виокремлюють такі основні сфери використання можливостей інтернет-технологій: як засіб отримання інформації, як засіб комунікації, як засіб розваги, як засіб навчання.

Розглянемо детальніше можливості інтернет-технологій, які можна використовувати в процесі підготовки фахівців. Як джерело інформації Інтернет дає можливість отримати доступ до необмеженої кількості текстових, звукових і відеоматеріалів різними мовами (електронні газети та журнали, електронні версії друкованих видань, каталоги бібліотек; архіви, сайти музеїв, навчальних закладів; транскрипти деяких телевізійних програм, сценарії кінофільмів, веб-сторінки відомих політичних діячів і спортсменів тощо). До джерел інформації можна також зарахувати різні пошукові системи загального призначення (Google, Рамблер, Яндекс, AltaVista, Yahoo, AOL, Snap, Ассона тощо) і спеціалізовані пошукові системи, портали та бази даних, що систематизують ресурси з певної тематики й орієнтовані на певне коло користувачів. До них належать, наприклад, довідково-інформаційний портал Integrum World Wide (найбільша служба баз даних у Росії та СНД), багатомовна електронна енциклопедія Вікіпедія (Wikipedia), освітні портали (веб-портали для жителів країн ближнього й далекого зарубіжжя), різні ресурсні центри для студентів, веб-сайти фірм і рекламних агентств, бази даних різної ділової інформації аналітичного характеру (List of Lists) тощо [2; 5]. Доречною, на наш погляд, є ідея необхідності організації дієвого середовища навчання в просторі інформаційно-комунікативних технологій засобами ІКТ. Разом з тим, Інтернет як глобальний ресурс, зокрема для сфери підготовки майбутніх фахівців, тільки починають використовувати. Створені на основі сучасних web-технологій віртуальні середовища, в тому числі призначені для викладання та дистанційного навчання, із вбудованими можливостями активного використання стрімінг-відео та аудіофрагментів у реальному часі, тільки стають широко доступними користувачеві Інтернету. Під стрімінгом (streaming) розуміємо послугу потокового мовлення медіа-контенту через Інтернет. З її допомогою можна легко й швидко організувати власне онлайн-радіо, конференції, презентації для широкої аудиторії в режимі реального часу. Освоєння пропонованих технічних новинок, що обіцяють на порядок підвищити ефективність навчання в середовищі Інтернет і за його допомогою, тільки починається, хоча методології використання аудіовізуальних і технічних засобів у навчальному процесі існують уже понад 20 років [1].

Між тим у середовищі фахівців ІКТ сьогодні йдеться про організацію віртуальних освітніх середовищ (ВОС) четвертого покоління [3]. ВОС першого покоління почали створювати відразу після появи World Wide Web у 1992 р. Вони дали змогу спроектувати, розробити й використати перші досить прості мережеві або онлайн-курси. Типовими компонентами та засобами ВОС першого покоління були електронна пошта й статичні web-сторінки. Форми навчання в таких освітніх середовищах передбачало модернізовану форму традиційного навчання за листуванням. ВОС другого

покоління (1996 р.) надають розробникам онлайн-курсів та їх користувачам (студентам і викладачам) численні можливості, які можна поділити на декілька категорій:

1. Планування та адміністрування процесу навчання.
2. Підтримка створення навчальних матеріалів і навчальних завдань.
3. Тестування та оцінювання знань студентів чи слухачів.
4. Комунікація.

У такому освітньому середовищі комп'ютер та Інтернет були базовими технологічними компонентами, на яких будувалася й будується організація ВОС другого покоління. Однак в умовах глобального, наступального просування технічних новацій очевидними для фахівців є слабкі місця, спричинені недостатнім використанням у ВОС другого покоління комунікаційних і стрімінг мультимедійних технологій, технологій спільної розробки проектів на базі Інтернету й засобів інтелектуалізації та візуалізації процесу навчання та викладання.

Погоджуючись із тим, що Інтернет є джерелом отримання інформації в процесі підготовки майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики, необхідно передусім виокремити проблему пошуку інформації та використання різноманітних інтернет-ресурсів довідкового характеру, яку пропонують споживачам послуг. Аналіз анкет викладачів ВНЗ і студентів, які наводили конкретні приклади роботи з пошуковими системами та дані про інформацію, отримувану з різних джерел в Інтернеті, вказує на те, що її використовують у навчальних цілях переважно в якості додаткових матеріалів і рідше – як основний матеріал для виконання окремих завдань. Так, лише 33% респондентів використовують інформацію як додатковий матеріал, лише 9% викладачів використовують її як основний матеріал.

У першому випадку пошук інформації здійснюють як викладач, так і сам студент. Через те, що ресурси Інтернету безмежні та постійно оновлюються, важливо формувати в майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики навички цілеспрямованого відбору професійно спрямованої інформації. Так, якщо в навчальних цілях необхідно віднайти інформацію з певних тем, що міститься на веб-сторінках, то викладач не називає адреси цих сторінок, а пропонує студентам самостійно знайти їх, користуючись пошуковими системами. В другому випадку пошук інформації здійснюють студенти на конкретних веб-сайтах з певною метою. Численні описи подібних завдань наводять у ресурсних посібниках, на веб-сайтах, у методичних журналах, спеціалізованих електронних розсилках для викладачів.

До комунікаційних ресурсів Інтернету, здатних знайти своє місце в підготовці майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики, належать: електронна пошта, телеконференції (форуми), текстові та аудіочати, гостьові книги, мережеві щоденники, засоби IP-телефонії (Skype), соціальні сервіси Web 2.0. тощо. Варто зазначити, що останнім часом можливості Інтернету як засобу електронної комунікації активно використовують у навчальному процесі. Використання електронної комунікації як засобу навчання допо-

магає частково вирішити одне з основних завдань навчання – створення професійно-комунікативного середовища, що дає додаткові можливості спілкування.

На нашу думку, одним із важливих моментів модернізації навчання студентів є використання в дидактичних цілях нових інформаційних технологій (НІТ) – комп'ютера та Інтернету.

Процес цей, на жаль, не набув масового характеру, проте вже є постійною й позитивною тенденцією. Використання НІТ у підготовці фахівців удосконалює цей процес і може охоплювати всі етапи його організації як інструмент роботи, джерело та засіб формування умінь, засобу презентації навчальних матеріалів і здійснення контролю. Запровадження НІТ у підготовку майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики здійснювали в поєднанні з традиційними принципами та методами. Під час проведення формувального експерименту було запроваджено нову поліформатну модель підготовки студентів до професійної діяльності, яка передбачала включення НІТ до традиційного процесу навчання студентів. На основі використання поліформатної моделі навчання під час семінарських занять з дисципліни “Олімпійський та професійний спорт” можна говорити про її ефективність. Так, у змістовному модулі № 1 за темою “Олімпійський та професійний спорт як складова частина спортивного руху та життя суспільства” на семінарі було розглянуто такі питання: 1. Олімпійський і професійний спорт та міжнародний спортивний рух. 2. Відмінні особливості професійного та олімпійського спорту. 3. Професіоналізм в олімпійському спорті.

Наявність технічної бази на факультеті фізичного виховання дала змогу проводити заняття в комп'ютерному класі. На початку заняття викладач в інтерактивному режимі за допомогою Інтернету знайомив студентів із загальною інформацією про міжнародний олімпійський рух, потім кожен із студентів пояснював значущі для будь-якої країни спортивні реалії. Паралельно на монітор виводили фотоматеріали. Студент, який презентував певну країну, коментував підготовлені фотофайли, розповідав про особливості фізичної культури та спорту цієї країни. Оскільки спілкування в групі відбувалося виключно професійною мовою, такі заняття сприяли не тільки більш глибокому знайомству з відмінними особливостями міжнародного олімпійського спорту, а й формуванню професійного тезауруса. Викладач визначав ступінь зацікавленості того чи іншого студента досліджуваною темою, його готовність і прагнення дізнатися про певну інформацію. Усе це сприяло індивідуалізації підготовки студентів до майбутньої професійної кар'єри.

Сучасні інформаційні технології відкривають студентам доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження й закріплення різних професійних навичок, дають можливість реалізувати принципово нові форми та методи навчання. Назвемо очевидні переваги порівняно з традиційними засобами навчання: можливість вирішити конкретні методи-

чні завдання в більш стислі терміни; отримання широкого спектра знань професійного характеру; можливість продемонструвати знання низки комп'ютерних програм, необхідних для подання фото- й відеоматеріалів про країну, пошуку необхідної інформації в Інтернеті.

У навчальному процесі електронну комунікацію було організовано в такий спосіб: участь майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики в індивідуальному чи груповому телекомунікаційному проекті (реалізація педагогічної технології "метод проектів"); ведення мережеских щоденників (онлайн-журналів), блогів (на початку експериментальної роботи мали свій блог усього 15% респондентів) у якості інструменту для вирішення завдань професійної самоосвіти (реалізація педагогічної технології "портфоліо", "рефлексія"); спілкування з партнером по листуванню як із колегою; використання електронної пошти для діалогового обміну інформацією між студентами й викладачем у межах навчання із використанням веб-технологій, зокрема пересилання завдань викладачу та отримання коментарів від викладача.

На думку дослідника С. Михайлова, для користувачів мережеских щоденників характерні такі якості, що відіграють важливу роль у сучасному соціумі, а саме: прагнення до самореалізації, самоствердження та комунікації [2]. Не можна не погодитися з ним та іншими науковцями в тому, що навчати електронній комунікації необхідно цілеспрямовано, тобто робити її не тільки засобом, а й метою навчання – як за дистанційною, так і за очною формою.

Викладачі, які використовують інтернет-технології в підготовці студентів до майбутньої професійної діяльності, зазначають, що електронна комунікація є ефективною практикою, за якої відбувається перехід від форми до змісту в бік істинного професійного спілкування.

Отже, аналіз результатів контрольного експерименту дає можливість стверджувати, що система подібних занять навчає студентів практичному володінню інтернет-ресурсами, допомагає закріпити знання про реальності професійного та олімпійського спорту, розширити кругозір майбутніх фахівців, а також сформувати навички спілкування професійною мовою, тобто комунікативну компетенцію [1; 6]. Так, ефективність проведеного експериментального навчання було з'ясовано в процесі контрольного експерименту. Порівняльний аналіз рівнів сформованості студентів експериментальних і контрольних груп засвідчив позитивний вплив запропонованого підходу. З усіх показників, що аналізували (ступінь оволодіння програмами, самостійне створення презентацій, ведення блогу тощо), найбільш значним був приріст показника високого рівня порівняно з двома групами (ЕГ і КГ). Аналіз рівня сформованості навичок користування ІКТ засвідчив позитивні зрушення: 7,4% студентів експериментальних груп (на констатувальному етапі – 3,0%) і 3,5% у контрольних групах (на констатувальному етапі – 3,2%). На достатньому рівні також відбулися позитивні зміни: в контрольному експерименті показник ЕГ – 19,1% (на початок експерименту – 10,4%), а КГ – 11,7% (на початок експерименту – 10,4%), проте варто зазначити: майбутні тренери-викладачі високого й достатнього рівнів часті-

ше демонстрували приклади самостійного використання ІКТ, ніж інші студенти. Середній рівень сформованості навичок користування також зазнав кількісних змін. Так, на середньому рівні після проведення формувального експерименту перебувало 27,5% студентів ЕГ (констатувальний експеримент – 12,1%) і 14,3% студентів КГ (констатувальний експеримент – 12,1%). Аналіз сформованості навичок самостійного створення презентацій свідчить про позитивні зміни, які відбулися в кількісних показниках щодо тих студентів, рівень яких нижчий від середнього. У експериментальних групах на рівні, нижчому від середнього, після проведення формувального експерименту було відповідно 7,5% (на констатувальному етапі – 6,1%), у контрольних групах відповідно – 46,9% (було 17,4%). Особливі зрушення відбулися в студентів з низьким рівнем сформованості навичок, що навчалися за експериментальною програмою. Так, в експериментальних групах на низькому рівні після проведення формувального експерименту було відповідно 33,2% (на констатувальному етапі – 58,5%), у контрольних групах відповідно – 54,9% (було 58,6%). Певні позитивні зрушення в усіх рівнях контрольних груп можна пояснити особливостями впливу традиційних методик, за якими працювали викладачі контрольних груп.

Висновки. Різноманітні можливості Інтернету можуть і повинні знайти своє використання в сучасній освіті, зокрема в підготовці майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики. Використання електронної комунікації в навчальному процесі передбачає специфічні види діяльності майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики й викладача, тому що така взаємодія відбувається в інформаційно-технологічному освітньому просторі (спеціально організованому віртуальному навчальному середовищі). Активний розвиток в Інтернеті сучасних телекомунікаційних технологій (сьогодні – це вже ідеї та реалізації Веб 2.0), з одного боку, зумовлює популярність і повсюдне поширення, а з іншого – визначає зміни в підходах до організації навчального процесу. Цей пошук може бути успішним, якщо організація навчання й просування методик навчання в нове технологічне середовище буде спиратися на вже сформовані традиції в навчанні.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо в розробці інформаційних пакетів (кей-стаді) за кожним напрямом підготовки майбутніх інструкторів з атлетичної гімнастики.

Список використаної літератури

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – Москва : ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Михайлов С. Н. Использование сетевых дневников в процессе овладения РКИ / С. Н. Михайлов // Русский язык за рубежом. – 2006. – № 3. – С. 74–77.
3. Ігнат'єв М. Б. Віртуальні освітні середовища / М. Б. Ігнат'єв, В. В. Королев, А. А. Кроль // Педагогическая информатика. – 2004. – № 2. – С. 73–81.
4. Czerwiński J. O potrzebie zmian w treściach i strukturze kształcenia oraz doskonalenia kadr trenersko-instruktorskich / J. Czerwiński // Trening. – 2001. – № 3. – S. 163–171.
5. Tolley H. How to Succeed at an Assessment Centre / H. Tolley, R. Wood. – London : Kogan Page Ltd., 2005 – 192 p.

6. Vroeijenstijn A. I. Towards a Quality Model for Higher Education / A. I. Vroeijenstijn // INQAAHE-2001 Conference on Quality, Standards and Recognition, Conference on Quality, Standards and Recognition, March 2001. – S. 34–67.

7. Большая Советская Энциклопедия : в 30 т. – 3-е изд. – Москва : Советская энциклопедия, 1975. – Т. 27: Ульяновск – Франкфорт. – 624 с.

8. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.

9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко [гол. ред. С. Головка]. – Київ : Либідь, 1997. – 374 с.

Стаття надішла до редакції 15.09.2016.

Булах С. М. Особенности использования интернет-среды как новой информационно-коммуникативной технологии в процессе подготовки будущих инструкторов по атлетической гимнастике

В статье рассмотрены аспекты профессиональной подготовки будущего инструктора по атлетической гимнастике в информационно-образовательной среде высшего учебного заведения. Раскрыта важность внедрения информационных и телекоммуникационных технологий в сферу высшего образования; представлены компоненты информационно-образовательной среды; раскрыто понятие “информационно-образовательная среда”. Указывается, что информационная поддержка функционирования различных направлений деятельности учебных заведений является важным разделом информатизации образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, будущие инструкторы, атлетическая гимнастика, информационно-образовательная среда.

Bulakh S. Features of Use of the Internet as a New Information-Communicative Technologies in Process of Training of Future Trainers in Athletic Gymnastics

The article deals with the aspects of professional preparation of future instructor of athletic gymnastics in the information-educational environment of the University. Outlines the importance of implementation of information and telecommunication technologies in the field of higher education; served components of the information-educational environment; a concept of “information-educational environment”. Specifies that the information supporting the functioning of the various activities of educational institutions is an important section of Informatization of education.

The author is of the opinion that the problem of professional development of future instructor of athletic gymnastics in the information-educational environment of the University is characterized by identifying factors that contribute to the growth of efficiency of process of formation of the personality of students at the stage of professional education in conditions of Informatization of the society. We emphasize that the use of resources and services of the Internet for training future trainers of the utmost importance because it can provide the opportunity for real communication, access to authentic materials and huge the number of educational resources in text, audio and video formats

Analysis of the results of the control experiment allows to assert that the system of such lessons taught students practical knowledge of Internet resources has established knowledge about the realities of professional and Olympic sports, has expanded the horizons of the future experts, and also formed the communication skills of professional language, i. e. formed communicative competence

Analysis of the level of formation of skills in the use of information and communication technologies showed positive developments: 7.4% of students of experimental groups 3,0% and 3,5% in the control groups. Comparative analysis of levels of development of students in the experimental and control groups showed a positive effect of the proposed approach.

Key words: professional training, future instructor, athletic gymnastics, informatively-educational environment.